

Loopgraafkoorts wordt verward met loopgraafvoeten en wintervoeten. Bij de vitaminen wordt het in vetoplosbare A-vitamine niet genoemd.

Het zal niet noodig zijn nader te verklaren, dat ik den tijd, besteed met dit boekje, betreur.

L. K. WOLFF.

O. JOSUÉ et M. PARTURIER, *Les cardio-rénaux*. Etude théorique et pratique. E. LE FRANÇOIS, editeur. Paris. Prijs 13.20 francs.

In dit helder geschreven boekje behandelen de schrijvers het oude maar belangrijke vraagstuk van het onderling verband tusschen hart- en nierfunctie, aan de hand van nieuwe klinische gegevens. Het vormt een warm pleidooi voor de compensatorische functie van het hart bij onvoldoende nierwerking. Om deze meening met feiten te kunnen staven is het boekje in twee hoofdstukken verdeeld. In het eerste getiteld „Les faux cardio-rénaux, worden de stoornissen in de urine-uitscheiding besproken, welke bij menschen met gezonde nieren ten gevolge van onvoldoende hartswerking kunnen optreden. Het belangrijkste en nieuwe in deze bespreking is het met cijfers gestaafde feit, dat tengevolge van oligurie stikstofreentie kan optreden. Daalt namelijk de hoeveelheid urine bijv. tot beneden 500 gram, dan kunnen de nieren, gebonden aan hun maximaal concentratievermogen, de normale hoeveelheid slakken niet uitscheiden. Het maximale concentratievermogen op $\frac{50}{1000}$ gerekend (wat feitelijk reeds te hoog is), kunnen de nieren dan hoogstens 25 gram ureum uitscheiden. Bij grootere productie of nog geringere diurese moet dan ureum-retentie ontstaan, welke echter nooit hooge graden bereikt, hoogstens tot 1 gram per Liter serum stijgt. Tgelijk met betere hartswerking en toenemende diurese, wordt deze teruggehouden hoeveelheid stikstofslakken uitgescheiden.

Zoo beschrijven zij een geval, waarbij per 24 uur bij een diurese van 500 gram slechts negen gram ureum tot uitscheiding kwam. Het stikstofgehalte van het bloedserum bedroeg 1.1 gram. Met de betere hartswerking trad een „polyurie liberatrice” op tegelijk met een ureumuitscheiding van 32 gram per dag, gedurende enkele dagen. Het ureumgehalte van het serum daalde tot 0.421 gram, terwijl de hoeveelheid toegediende melk dezelfde was gebleven. In het tweede hoofdstuk, „les vrais cardio-rénaux” getiteld, worden deze gegevens toegepast op nierlijders. Bij een verminderd concentratievermogen der zieke nieren, zullen ook reeds kleinere verminderingen der diurese, stikstofretentie ten gevolge hebben. Lichte insufficiëntie van het hypertrophische hart zal het evenwicht, dat de nieren, dank de polyurie konden handhaven, verstoren. Cardiotonica kunnen zulke voorbij gaande uraemische toestanden weer doen verdwijnen. Zij noemen zulke lijders „des azotémiques occasionnels.” Bij de behandeling van nierlijders is in de eerste plaats dus een nauwkeurige waarneming van de hartswerking van beteekenis. Alleen door de polyurie is instandhouding van het evenwicht mogelijk „la polyurie est le sauvegarde des Brightiques”

en deze is in de eerste plaats gebonden aan een goede hartswerking. Deze beschouwingen vormen de hoofdzaak van het betoog. Hoewel een zekere schematisme niet te ontkennen valt, welk ook bij deze aankondiging aan den dag treedt, zijn de algemeene beginselen scherp en juist beschreven en bewijzen zij voor de praktijk goede diensten.

Bij de behandeling der hartinsufficiëntie worden geen nieuwe gezichtspunten geopend. Aderlating, eventueel punctie van hydrothorax of ascites, digitaliskuur met theobromine, zoutarm diët, de bekende methoden dus. Alleen viel mij op dat de hoeveelheid melk welke bij de kuur volgens KARELL gegeven wordt, 1.5 Liter bedraagt, terwijl in ons land m.i. terecht deze hoeveelheid tot 800 gram beperkt wordt.

Zooals ik reeds zeide, het boekje laat zich aangenaam lezen en behandelt het oude maar belangrijke onderwerp op heldere en logische wijze.

D. KLINKERT.

ANDRÉ BARBÉ, *Examen des aliénés*. Nouvelles méthodes biologiques et cliniques. Editeurs: MASSON et Cie. Paris 1921. Prijs 8 francs.

De titel van dit boekje geeft niet juist den inhoud weer. Daardoor valt het bij de lezing tegen, vooral wanneer men begonnen is met het hooggestemde voorbericht van dr. SÉGLAS, die de groote beteekenis van de biologische onderzoekingsmethoden voor de psychiatrie in het licht stelt. De schrijver behandelt achtereenvolgens de uitkomsten van het proefondervindelijke geestesonderzoek, het volledige neurologische onderzoek, het onderzoek van het ruggemergsvocht, van het bloedvaatstelsel, het bloed, de urine, de ademhalings-, de spijsverteringsorganen, het skelet, de klieren met inwendige afscheiding en tenslotte de bevindingen bij vergiftigingen en infectieziekten, voor zoover die verband houden met geestesziekten. De verschillende onderzoekingsmethoden zelf beschrijft hij niet, noch de uitkomsten van eigen onderzoekingen. Hij geeft dus slechts een algemeen overzicht van de literatuur der laatste jaren over de genoemde onderwerpen. Dit overzicht is niet volledig en weinig kritisch samengesteld. Overwegend werden Fransche en Italiaansche schrijvers aangehaald, veel minder Engelsche, Amerikaansche en bij uitzondering slechts Duitsche. De uitkomsten der verschillende onderzoekers worden eenvoudig achter elkaar opgesomd, ofschoon zij elkaar soms tegenspreken, zonder in eenig opzicht een eigen oordeel te geven. De verschillende hoofdstukken zijn lang niet alle met dezelfde zorg bewerkt. Zoo is het eerste hoofdstuk (het proefondervindelijke geestesonderzoek) er al heel slecht afgekomen: in het geheel negen bladzijden, waarvan bijv. anderhalf gewijd zijn aan de psycho-analyse en twee aan den psycho-galvanischen reflex.

Ook het hoofdstuk der inwendige afscheidende klieren, waarin referent het meeste belang stelde, is zeer stiefmoederlijk behandeld. De schrijver meent den lezer in 10 bladzijden op de hoogte van dit nog zoo duistere gebied te kunnen brengen. De hypophyse wordt in *zeven regels* afgehandeld!